

De hervormingen bij politie en justitie: in gespreide dagorde

Leuven, 14 maart 2008

**Octopussen verteren: naar een
kwaliteitsvolle verhouding tussen burger,
recht en samenleving ?**

Stephan Parmentier, K.U.Leuven

Inhoud

- Inleiding
- Analyse kader
- Bij wijze van besluit

Inleiding

- De metafoer van de Octopus ...
- ... en het decennium van de verandering
- Het voorwerp bepalen: politie en justitie in het kader van de strafrechtsbedeling
- Een buitenstaander vanuit de helikopter
- Welke analytische bril ?

Analysekader

- Koning Boudewijnstichting: Commissie Burger, Recht en Samenleving (1997-2000)
- Rapport "Het recht van de mensen. Naar een kwaliteitsvolle verhouding tussen burger, recht en samenleving" (2001)

1. Het recht transparanter maken

- 6 behandelde onderwerpen: tendensen in de samenleving, productie van regelgeving, resultaten van de rechtsbedeling, toegang tot het recht voor de burger, strategieën voor het recht, functies van het recht
- 7 thema's voor aanbevelingen: transparantie, organisatie, communicatie, duurzaamheid, doelgericht werken, experimenteren en innoveren, en evaluatie
- De sociologie van het recht en de criminaliteit

- Algemene trends:
 - van "formeel-rationeel" naar "materieel-rationeel recht" (Weber)
 - de "juridificatie" (Teubner) en "penalisering" van de samenleving
- Probleem: "symbolische wetgeving" (Aubert) en weinig overleg tussen de machten (van scheiding naar evenwicht)
- Noodzaak tot transparantie van het recht (en de rechtsbedeling) voor alle partijen

2. De rechtsbedeling beter organiseren

- Een eenheidspolitie op twee niveaus:
 - nadruk op structurele veranderingen, maar met een nieuwe complexiteit
 - meer plannen, en meer strategie ?
 - wat met cultuur ?

- Justitie: de grote sprong voorwaarts van de 19de naar de 21ste eeuw:
 - veel plannen, weinig realisaties
 - de Hoge Raad voor Justitie als belangrijkste katalysator
 - nadruk op effectiviteit: verwerking van de instroom, doch
 - nauwelijks structurele hervormingen
 - technologisch deficit
 - wat met cultuur ?

- weinig aandacht voor legitimiteit (cfr. justitiebarometers)
- meer dan een "symbolische justitie" ?
- aandacht voor de gebruikers, en de "haves" en "have nots" (Galanter)
- Integratie in de strafrechtsbedeling
- de ketengedachte centraal stellen
- belang van helder evaluatiekader en succescriteria

3. Meer en betere communicatie ontwikkelen

- Tussen de actoren van de rechtsbedeling: de ketengedachte
- Met andere actoren van het recht: de dialoog der machten

- Met de buitenwereld:
 - de samenleving
 - de burger
- De rol van externe actoren, onder meer de media en de advocatuur

4. Duurzaamheid in het recht nastreven

- Een duurzame regelgeving als startpunt
- Missie en visie in opbouw
- Reflectie over de kernfuncties van het recht en de rechtsbedeling: wat hoort er (niet) thuis ?
- Het belang van externe partners, onder meer het welzijnswerk

5. Doelgericht werken in het recht

- Een onvolledige beleidsvoering in de praktijk
- de beleidscyclus (plan-do-check-act) benadrukt stappen 2 en 4
- weinig onderbouw door de wetenschap ("evidence-based")
- weinig inspraak van gebruikers
- belang aan leiderschap

- Politie:
 - start van snelle veranderingen zonder duidelijke planning
 - doch doelgericht werken is geïncorporeerd

-
- Justitie:
 - start van divergente planning zonder snelle veranderingen
 - en beleidscyclus blijft onbekend
 - verantwoordelijkheid geven en verantwoording afleggen

6. Durven experimenteren en innoveren in het recht

- Crisisën als inspiratiebron voor veranderingen à la belge

- Weinig tijd voor officiële experimenten

- Veel voluntarisme

7. Evalueren en lessen trekken

- Idem

- Het belang van systematiek

Bij wijze van besluit

- Een decennium van ingrijpende veranderingen
- Geboren uit een crisis en opgegroeid met vallen en opstaan
- Veel voluntarisme, weinig beleid
- Effectiviteit en legitimiteit
- Octopussen verteren moeilijk